

Civil olydnad överger maktkamp och styrkemätning - vända på rollerna

När Medborgarrättsrörelsen och Rosa Parks bröt apartheid i Sydstaterna, dök det snabbt upp protestgrupper som sa "Nej, så får ni inte göra!" Säkerhetsvakter, poliser, åklagare och Ku Klux Klan skyndade till för att protestera och hindra medborgarrättsrörelsen med blockader, motdemonstrationer, gripanden, rättegångar och fängelse.

Vända på rollerna

Men när dessa mäktiga grupper vände sig mot medborgarrättsrörelsens civila olydnad placerade de medborgarrättsrörelsen oavsiktligt i centrum. Genom sitt "Nej, så får ni inte göra!" utnämnde de Medborgarrättsrörelsen till aktörer, de som genomför det som måste stoppas. Och genom att reducera sig till nej-sägare placerade mäktiga grupper sig själva i underläge.

Genom att lämna protesten och bli en aktör som genomför befrielse vänder civil olydnad på föreställningen om vem som genomför och vem som protesterar. I och med att subjekt och objekt byter plats, undergrävs dessutom maktordningens logik, vem som är överordnad och vem som är underordnad.

Civil olydnad bryter sig ur taktik och styrkemätning

Till skillnad mot politik som bygger på maktkamp försöker civil olydnad inte producera en styrkemätning. Civil olydnad behöver *bli demokrati* snarare än ett taktiskt maktverktyg för förändring (Herngren & von Busch, 2016). Civil olydnad handlar i så fall inte om att vinna, utan om att praktisera demokrati och jämlikhet där detta saknas.

Gandhis ickevåld avskaffar fienden. Det skiljer på sak och person. Gandhi kämpade mot system, strukturer och handlingar, men han vägrade vara

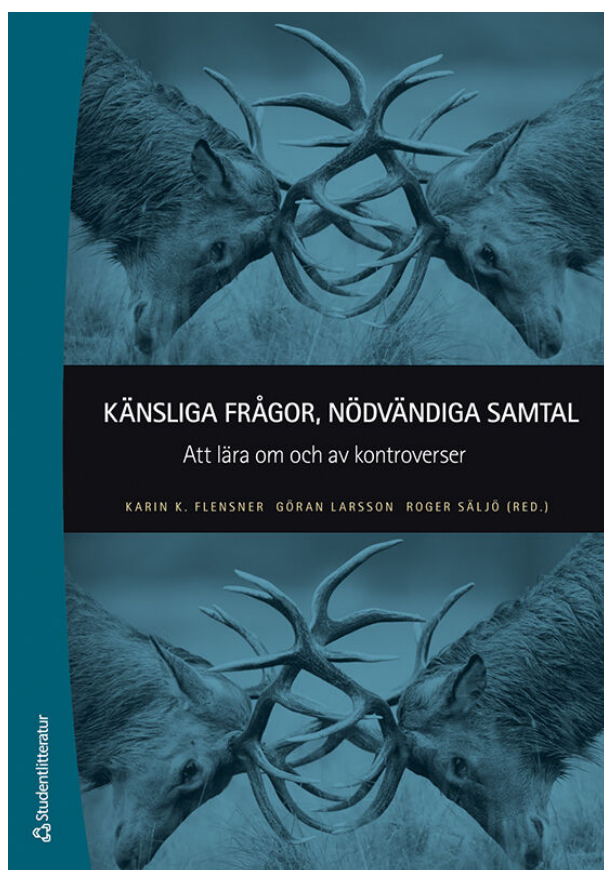
mot personer, även om de arbetade för den maktordning han kämpade mot. I dialog under aktioner och rättegångar görs motparten till del av den politiska förändringen. Gandhis ickevåld kan möjligen skapa broar som bryter hatets dynamik då ickevåld inkluderar motparten i lösningen.

Statens offentliga utredningar gör en elegantare sammanfattning av en av mina böcker än vad jag själv hade lyckats med: "I Sverige har Per Herngren argumenterat att civil olydnad inte är att sätta sig över lagen. Även om lagen bryts så ignoreras den inte" (SOU 1999:101).

Per Herngren

2021, version 1.1

Texten är skriven under arbetet med läroboken [*Känsliga frågor, nödvändiga samtal*](#), antologi utgiven av Studentlitteratur, 2021.

Känsliga frågor nödvändiga samtal (Studentlitteratur, 2021)

Referens

Deleuze, G. Guattari, F. (1987). *A thousand plateaus: Capitalism and*

schizophrenia. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Deleuze, G. (1994). *Difference and repetition*. New York, NY: Columbia University Press, The Athlone Press.

Deleuze, G. (2003). *Nietzsche och filosofin*. Göteborg: Daidalos.

Gandhi, M. (1985). *Non-violent resistance*. New York: Schocken Books.

Gandhi, M. (1999). *Collected works of Mahatma Gandhi*. (Volym 36, 41, 51, 54, 76). New Delhi: Publications Division Government of India.

Hebert, N. & Jacobsson, K. (1999). *Olydiga medborgare, Om flyktinggömmare och djurrättsaktivister, Demokratiutredningens skrift nr 27, Statens Offentliga Utredningar 1999:101*. Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Herngren, P. (1990). *Handbok i civil olydnad*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Herngren, P. (1999). *Civil olydnad – en dialog*. Göteborg: Lindelöws förlag.

Herngren, P. & von Busch, O. (2016). *Mode & Motstånd: Dialoger om befrielse och civil olydnad, imitation och politik*. Göteborg: Korpen.

King, M. L. (1964). *Letter from Birmingham Jail. Why We can't wait*. New York, NY: New American Library. Översättning av citat Per Herngren.

Tarde, G. (1903). *The laws of imitation*. New York: Henry Holt and Company. Från facsimile 2007 by Books on Demand UMI. (Original publicerade texter 1882-1888).

Thoreau, H. D. (1977). *Om civilt motstånd*. Stockholm: Arkturus. (Original publicerad 1849).

Thoreau, H. D. (1995). *Civil disobedience and reading*. London: Penguin Books. (Original publicerad 1849). Översättning av citat Per Herngren.